

Un Déu amb barret de Panamà

per aquells dies havia arribat al poble a prendre les aigües el senyor Balanzá, propietari d'una famosa cafeteria de València, i en el poble tenia un escuder fidel que era espardeyer, el qual estava disposat a matar a qui fóra per tal de complaure'l i aquest vassallatge sols es devia al fet que el senyor Balanzá una volta li havia posat la mà en el muscle. A molta gent humil només li basta un gest del senyoret per a entregar-se. El senyor Balanzá vestia de blanc i era gros, feia servir barret panameny i reia per les butxaques assegut en la vorera del balneari de Casa Galofre en una poltrona de bambú rodejat de mosques de setembre que l'escuder li espantava. Quan en les vesprades tan llargues de diumenge s'avorria, aquest banyista organitzava batejos. Amb un ninot de cartó cobert amb bolquers uns padrins simulats que havia contractat eixien del cancell de l'església i aleshores ell i el seu escuder començaven a tirar caramels, monedes de coure i peladilles. De seguida es formava en la plaça un ramat de xiquets i la comitiva arribava fins a la Glorieta pel carrer de Sant Vicent i al llarg del trajecte anava afegint-se més gent que ignorava si el bateig era fictici o real, mentre el senyor Balanzá reia convulsivament sense cap malícia, només a causa de la felicitat que generava entre els innocents.

Moltes voltes el veia adormit en la poltrona de bambú allí en la vorera del balneari amb la sotabarba afonada en el pit i el barret panameny tirat un poc cap al bescoll i les mans recolzades en l'empunyadura del bastó. La seua son la solia vigilar el seu escuder, però aquell dia Balanzá dormia i l'escuder no estava. No sé de qui va eixir la idea. Era una vesprada de setembre amb vespes en les basses que havien deixat les primeres tronades i les mosques ja picaven. La cara de Balanzá profundament adormida pareixia un pa beneït; de sobte, el rogle de xiquets que un moment abans estava jugant a les xapes allí mateix en la plaça va començar a rodejar en silenci el famós personatge fent punteletes perquè no es despertara.

—¿Ho fas tu o ho faig jo? —va dir un xiquet del barri dels espardeyers.

—Fes-ho tu —va contestar el que estava al seu costat.

—¿Allà va!

A l'instant, enmig del rogle un d'ells li va soltar una bufetada al senyor Balanzá en plena galta i quan es va despertar sobresaltat com un moll ja s'havia produït la desbandada i també jo vaig haver de fugir encara que havia presenciada aquesta agressió des de la segona fila mentre enrotllava la cordonera en la trompa, però aquella mateixa nit a l'hora de sopar, quan estava tota la família a taula es va presentar l'escuder del senyor Balanzá a casa i després de saludar amb la cella baixa i la boina en la mà a l'entrada del menjador va dir:

—Senyor José María, el seu fill Manuel acaba d'agredir un gran personatge.

—¿¿Com!?!? —va exclamar mon pare amb la cullera de sopa en l'aire.

—Li ha pegat una bufetada al senyor Balanzá.

—¿¿De veres!?!? ¿¿Què em dius!! —va preguntar mon pare desolat mentre deixava a un costat la cullera.

—I haurà de pagar pel que ha fet —va afegir el sicari sense deixar d'esbossar un gest desafiant. Jo l'he denunciat.

—¿Jo no he fet res! —vaig cridar.

—¿Sempre estàs clavat en embolics! —va dir mon pare pegant primer una punyada d'advertència en el tapet que va commoure tota la vaixella. No pares de donar-me disgustos. Fas que tinga sempre la llengua amarga.

—Li ha pegat una bufetada a tot un senyor de València enmig de la plaça —va recalcar amb esguts de saliva el vassall.

—¿Jo no he fet res! —vaig tornar a insistir.

—No ho crec —va exclamar mon pare.

—Jo...

—Tu calles. Dis-li al senyor Balanzá que estiga tranquil. Aquest rebrà el que mereix —va concloure mon pare sentenciant un judici sumaríssim.

Els meus pares sempre estaven disposats a creure qualsevol càrrec que algú de fora alçara contra mi. Una vegada més la culpa sense sentit estava unida als pastissos i a la llet merengada, ja que jo vaig estar tres dies tancat a la cambra entre baüls, nines calbes, joguets trencats, cucs de seda i somiers deteriorats, després d'haver rebut una palissa extraordinària i allí dins imaginava que el motiu d'aquell castic baixat del cel era un senyor de València, en el famós establiment del qual es venien gelats, orxata i tota classe de dolços de rebosteria. I també els caramels i les peladilles que tirava en els falsos batejos per a divertir-se. En els viatges a València després jo sempre veia aquella cafeteria en un xamfrà de la plaça del Caudillo i encara que em pareixia luxosa no deixava de semblar-me terrorífica ja que allí habitava un ésser poderós pel qual jo havia estat condemnat sense haver estat sentit. ¿No era aquesta la imatge del Déu que m'havien inculcat? Un ésser omnipotent vestit de blanc que tenia la fórmula de tots els pastissos i alhora, sense que ell ni tan sols s'haguera assabentat, capaç de desencadenar denúncies falses, fanatisme en els seus escuders, ira irreflexiva en el meu propi pare. A pesar d'aquella bufetada, el senyor Balanzá va seguir organitzant batejos en el meu poble. O a voltes es limitava a repartir caramels a grapats, però sempre els tirava a terra i convulsivament es reia en veure els xiquets arrossegant-se. Sens dubte era Déu, amb barret panameny.

Manuel Vicent